

**REZULTATI MERITEV OKOLJSKEGA MERILNEGA SISTEMA
OBČINE MEDVODE,
JANUAR 2024**

Oznaka dokumenta: 224228-IMI-R-1

Ljubljana, februar 2024

**REZULTATI MERITEV OKOLJSKEGA MERILNEGA SISTEMA
OBČINE MEDVODE,
JANUAR 2024**

Oznaka dokumenta: 224228-IMI-R-1

Ljubljana, februar 2024

 **ELEKTROINŠTITUT
MILAN VIDMAR**
Hajdrihova 2, SI-1000 Ljubljana 1

Direktor:

dr. Boris ŽITNIK, univ. dipl. inž. el.

ELEKTROINŠTITUT MILAN VIDMAR
Inštitut za elektrogospodarstvo in elektroindustrijo
Hajdrihova 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

T +386 1 474 3601 I E info@eimv.si

W www.eimv.si

Oddelek za okolje

© Elektroinštitut Milan Vidmar, 2024

Vse pravice pridržane. Nobenega dela dokumenta se brez poprejšnjega pisnega dovoljenja avtorja ne sme ponatisniti, razmnoževati, shranjevati v bazi ali iz shranjevalne postojanke ali prenositi v elektronski obliki ali s kakršnikoli sredstvi. Objavljanje rezultatov dovoljeno le z navedbo vira. Vsebina predstavlja informacije, ki se jih brez odobritve izvajalca ne sme uporabljati za nobene druge namene, razen za upravne postopke po Zakonu o varstvu okolja, Zakonu o ohranjanju narave, Zakonu o prostorskem načrtovanju oziroma Zakonu o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor.

Naročnik: OBČINA MEDVODE
Oddelek za okolje, prostor in razvoj
Cesta komandanta Staneta 12, 1215 MEDVODE

Projekt: Obratovalni monitoring kakovosti zunanjega zraka v občini Medvode

Naročilo: 354-0239/2022-7

Odgovorna oseba: Eva TEHOVNIK DROBNIČ, mag. geogr.

Izvajalec: ELEKTROINŠTITUT MILAN VIDMAR
Oddelek za okolje
Hajdrihova 2, 1000 LJUBLJANA

Delovni nalog: 224228

Projekt: 224228-IMI: Obratovalni monitoring kakovosti zunanjega zraka v občini Medvode

Vodje projekta: mag. Maša DJURICA, univ. dipl. geogr.
Nina MIKLAVČIČ, dipl. inž. fiz.

Aktivnost: 224228-IMI-R

Naloga: 224228-IMI-R-1

Naslov: Rezultati meritev okoljskega merilnega sistema občine Medvode, januar 2024

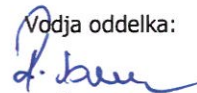
Oznaka dokumenta: 224228-IMI-R-1

Datum izdelave: 1. februar 2024

Število izvodov: 1 x tiskana verzija, 1 x arhiv izdelovalca, elektronska verzija (<https://www.gtd-eimv.si/>)

Avtorji: Kris ALATIČ, dipl. inž. meh.
Branka HOFER, gim. mat.
Maja IVANOVSKI, mag. inž. kem. teh.
Erik MARČENKO, dipl. inž. str.
Nina MIKLAVČIČ, dipl. inž. fiz.
Marko PATERNOSTER, inž. el. energ.
mag. Rudi VONČINA, univ. dipl. inž. el.

Vodja oddelka:

mag. Rudi VONČINA, univ. dipl. inž. el.

Poročilo je bilo ustvarjeno z:

- Microsoft Office Word 2007, Microsoft Corporation,
- Microsoft Office Excel 2007, Microsoft Corporation,
- Okoljski informacijski sistem, OOK Reporter, verzija: v3.0 b20220218, Elektroinštitut Milan Vidmar.

POVZETEK

Onesnaženost zraka ima lahko pomembne vplive na zdravje ljudi. Povišane ravni PM delcev in ostalih onesnaževalcev, kot so žveplov dioksid (SO₂) ali dušikovi oksidi (NO_x), se v splošnem pojavljajo predvsem pozimi, ko se prometu, ki je pomemben vir onesnaženosti zraka, priključijo še dodatni viri onesnaženosti – mala kurišča in neugodni klimatski pogoji.

V poročilu so podani rezultati meritev monitoringa kakovosti zunanega zraka z avtomatskim merilnim sistemom v občini Medvode. Vključeni so rezultati meritev kakovosti zunanega zraka: PAH, delcev PM₁₀ in meteorološke meritve. Meritve se nanašajo na januar 2024. V mesecu januarju 2024 je prišlo do prestavitve merilne postaje na drugo lokacijo v občini Medvode. Merilnik PM₁₀ je bil zaradi težav pri delovanju demontiran (12.01.2024). Na merilniku je potekala diagnostika težave. Meritve so bile ponovno vzpostavljene 26.01.2024.

V merjenem obdobju rezultati meritev benzen na lokaciji (Medvode 89 %) ne sledijo cilju za letno razpoložljivost uradnih rezultatov. Zakonsko predpisana letna meja za uradne rezultate je 90 %.

V merjenem obdobju rezultati meritev toluen na lokaciji (Medvode 89 %) ne sledijo cilju za letno razpoložljivost uradnih rezultatov. Zakonsko predpisana letna meja za uradne rezultate je 90 %.

V merjenem obdobju rezultati meritev M&P-ksilen na lokaciji (Medvode 89 %) ne sledijo cilju za letno razpoložljivost uradnih rezultatov. Zakonsko predpisana letna meja za uradne rezultate je 90 %.

V merjenem obdobju rezultati meritev etilbenzen na lokaciji (Medvode 89 %) ne sledijo cilju za letno razpoložljivost uradnih rezultatov. Zakonsko predpisana letna meja za uradne rezultate je 90 %.

V merjenem obdobju rezultati meritev O-ksilen na lokaciji (Medvode 89 %) ne sledijo cilju za letno razpoložljivost uradnih rezultatov. Zakonsko predpisana letna meja za uradne rezultate je 90 %.

V merjenem obdobju rezultati meritev delcev PM₁₀ na lokaciji (Medvode 55 %) ne sledijo cilju za letno razpoložljivost uradnih rezultatov. Zakonsko predpisana letna meja za uradne rezultate je 90 %. Dnevna mejna vrednost je bila v merjenem obdobju presežena 1-krat.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	VPOGLED V SISTEM MERITEV V OBČINI MEDVODE	3
2.1	LOKALNI DEJAVNIKI KAKOVOSTI ZUNANJEGA ZRAKA	3
2.2	OPIS VPLIVA POSAMEZNEGA ONESNAŽEVALA	4
2.3	ZAKONODAJA	5
2.4	PODATKI O AVTOMATSKI MERILNI POSTAJI	6
3	REZULTATI MERITEV	9
3.1	VZDRŽEVALNA DELA IN POSEGI	9
3.2	MERITVE KAKOVOSTI ZRAKA	10
3.2.1	Policiklični aromatski ogljikovodiki - PAH	10
3.2.2	Prašni delci: PM ₁₀	25
3.3	METEOROLOŠKE MERITVE	28
3.3.1	Pregled temperature	28
3.3.2	Pregled hitrosti in smeri vetra	30
4	ZAKLJUČEK	33

1 UVOD

Zrak je zmes plinov, ki nas obdaja. Naravno ravnotežje plinov v zraku je takšno, da v zraku količinsko prevladujeta dušik (78 %) in kisik (21 %), preostalo pa so vsi ostali plini, med njimi tudi žveplov dioksid in ozon. Danes najbolj znanega ogljikovega dioksida je le nekje 0,035 %. Poleg zraka se v ozračju nahaja vodna para in različne snovi, ki lebdijo v zraku imenovani aerosoli.

Okolje lahko absorbira in razgradi naravne spojine, stežka pa razgradi umetne snovi in kemikalije, zato morajo biti njihovi izpusti čim bolj nadzirani in tudi omejeni. Te snovi vplivajo na počutje in zdravje ljudi, kakor tudi na ostalo živo in neživo naravo. Zato so bili tudi vzpostavljeni priporočljivi standardi za kakovost zraka. Z njimi so opredeljene količine onesnaževal v zraku, pri katerih ne nastaja tveganje za pojav škodljivega vpliva.

V Sloveniji je zaradi podnebnih značilnosti in razgibanosti tal še posebej pomembno ustrezno spremljanje kakovosti zraka. Razredčevanje snovi iz izpustov v kotlinah in dolinah je lahko v določenih primerih šibko, zato se lahko krajevno pojavljajo povišane koncentracije snovi oziroma čezmerno onesnažen zrak. Ravno zato je pomembno vzpostaviti nadzorni sistemi kakovosti zraka. Tega poleg osnovne državne mreže predstavljajo še industrijske mreže kakovosti zunanjega zraka in lokalne mreže kakovosti zunanjega zraka.

Občina Medvode se je z namenom spremljanja parametrov kakovosti zraka odločila vzpostaviti merilni sistem kakovosti zraka in s tem zagotoviti redni nadzor ter obveščanje javnosti o koncentracijah spojin PAH (policiklični aromatski ogljikovodiki).

V nadaljevanju prikazano poročilo obsega:

- osnovne podatke o lokalnih dejavnikih kakovosti zraka, merjenih onesnaževalcev, zakonodaji, merilnem mestu in nadzoru skladnosti, ki se izvaja;
- zapise o opažanju, izvedenih servisnih in vzdrževalnih delih ter drugih posegih na merilni opremi;
- rezultate meritev kakovosti zraka;
- komentar in povzetek rezultatov meritev kakovosti zraka.

Sprotne vrednosti koncentracij PAH in PM_{1.0} v zunanjem zraku in meteoroloških parametrov so dostopne tudi na spletni strani: <http://www.okolje.info/> (Občina Medvode).

2 VPOGLED V SISTEM MERITEV V OBČINI MEDVODE

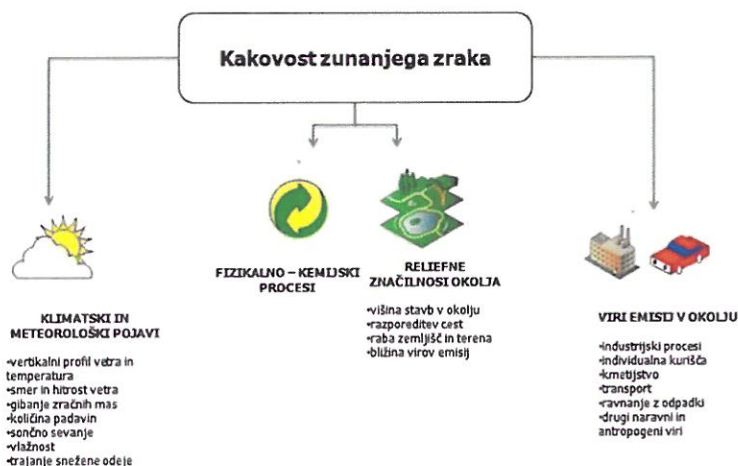
Emisije so lahko primarnega izvora in so emitirane v atmosfero direktno iz vira, lahko pa se pod določenimi pogoji tvorijo v ozračju in so tako sekundarnega izvora. Učinkovita ukrepanja na področju zmanjšanja vpliva onesnaženja zahtevajo dobro razumevanje virov emisij, njihovega transporta in obnašanja v atmosferi ter tudi njihovega vpliva na ljudi, ekosistem, podnebje in posledično na družbo ter gospodarstvo.

Nadzor nad izpusti onesnaževal se lahko doseže z učinkovito zakonodajo, ki omogoča sodelovanje in ukrepanje na globalni, nacionalni in lokalni ravni ter vključuje vse deležnike, tudi gospodarstvo in ozaveščanje javnosti.

S sprejetjem **Zakona o varstvu okolja** (Uradni list RS, št. 44/22 – ZVO-2 in 18/23 – ZDU-10) je bil vzpostavljen pravni red za spodbujanje in usmerjanje takšnega družbenega razvoja, ki omogoča dolgoročne pogoje za človekovo zdravje, počutje in kakovost njegovega življenja ter ohranjanje biotske raznovrstnosti. Med cilji tega zakona sta tudi preprečitev in zmanjšanje obremenjevanja okolja in ohranjanje ter izboljševanje kakovosti okolja, kar je ena izmed nalog AMP Medvode.

2.1 LOKALNI DEJAVNIKI KAKOVOSTI ZUNANJEGA ZRAKA

Na kakovost zraka poleg virov emisij v okolju vplivajo tudi dejavniki, kot so klimatske značilnosti prostora ter meteorološki pojavi, reliefna razgibanost površja in fizikalno-kemijski procesi v ozračju. Variacija vseh teh elementov je predstavljena na spodnji sliki (Slika 1). Lokalna meteorologija in reliefna razgibanost površja sta tesno povezani s koncentracijo onesnažil v zunanjem zraku, zato je za celovit vpogled na stanje kakovosti zunanjega zraka v okolju nujno spremljanje meteoroloških parametrov, kot so vertikalni profil vetra in temperature, smer in hitrost vetra, gibanje zračnih mas, padavine, sončno sevanje, količina padavin in vlažnost ter upoštevanje reliefne razgibanosti površja. Lokalna meteorologija je odvisna tudi od reliefne raznolikosti v okolju, saj le-ta vpliva predvsem na gibanje zračnih mas. V primeru ugodnih meteoroloških razmer lahko onesnažila potujejo na dolge razdalje in tako vplivajo na večje območje.

Slika 1: Elementi, ki vplivajo na kakovost zunanjega zraka v urbanem okolju.

2.2 OPIS VPLIVA POSAMEZNEGA ONESNAŽEVALA

V Republiki Sloveniji je predvsem izpostavljen problem onesnaženosti s koncentracijami prašnih delcev, ki so predvsem posledica industrijskih procesov, lokalnih izpustov malih kurilnih naprav za ogrevanje in pripravo tople sanitarne vode v gospodinjstvu in emisij iz prometa. Kratkotrajna in dolgotrajna izpostavljenost visokim koncentracijam onesnaževal ima velik vpliv na obolevnost prebivalstva zaradi bolezni dihal in posledično tudi kardiovaskularnih obolenj. Poleg tega pa ima velik vpliv na ekonomski vidik, saj zmanjšuje življenjsko dobo prebivalstva, povečuje stroške zdravljenja in zmanjšuje produktivnost v gospodarstvu zaradi izostanka delavcev. Onesnaževala, ki imajo največji vpliv na zdravje ljudi, so žveplov dioksid (SO₂), dušikovi oksidi (NO_x), prašni delci (PM₁₀ in PM_{2,5}), ozon (O₃) in policiklični aromatski ogljikovodiki (PAH).

Občina Medvode se je na podlagi predhodnih meritev odločila vzpostaviti trajne meritve PAH, v letu 2018 pa je nadgradila avtomatsko merilno postajo (AMP) z meritvami prašnih delcev (PM₁₀). Literatura navaja posledice teh snovi v zunanjem zraku (Tabela 1):

Tabela 1: Vrsta onesnaževala v zunanjem zraku.

ONESNAŽEVALO IN VIRI	VPLIV NA ZDRAVJE IN BIODIVERZITETO
<p>Policiklični aromatski ogljikovodik (PAH) so ogljikovodiki - organske spojine, ki vsebujejo samo ogljik in vodik - sestavljeni so iz večih aromatičnih obročev (organski obroči, v katerih se elektroni delokalizirajo).</p>	
<p>1. Benzen (C₆H₆) je pri sobni temperaturi hlapna organska spojina brez barve, ki se nahaja v naftnih derivatih. Pomemben vir pa je tudi petrokemična industrija in različni procesi izogrevanja.</p>	<p>Benzen je rakotvorna snov in sodi v prvo skupino rakotvornih snovi po klasifikaciji Mednarodne Agencije za Raziskavo Rakotvornih Snovi.</p>
<p>2. Toluen (C₆H₅CH₃) je derivat benzena. Je bistra, v vodi netopna in hlapna tekočina z značilnim aromatskim vonjem ter se uporablja v industriji za sintezo drugih spojin.</p>	<p>Ima akutne in kronične učinke na centralni živčni sistem. Povzroči lahko tudi počasnejši razvoj človeškega telesa in ima vplive na razmnoževanje.</p> <p>Spada v skupino onesnaževal, ki povzročajo nastanek smoga.</p>
<p>3. Meta & Para ksilen; Orto ksilen Ksilen ima tri izomere dimetilbenzena. Izomere razlikujemo z označbo orto, meta in para, ki določajo, na kateri C-atom (benzenovega obroča) je vezan. Uporablja se v kemični industriji kot topilo, predvsem pri proizvodnji plastenk in poliestra oblačil.</p>	<p>Krajša izpostavljenost ksileni povzroča draženje kože, oči, nosu in grla. V zadostnih količinah ima vpliv na centralni živčni sistem. Dolgotrajna izpostavljenost pa ima vpliv na živčni sistem.</p>
<p>4. Etilbenzen Glavni vir je naftna industrija in uporaba nafte. Je zelo hlapna spojina in se jo v večini pričakuje v zraku.</p>	<p>Meja toksičnosti etilbenzena je zelo nizka. V človeku se nalaga v maščobi in se izloča z urinom.</p>
<p>Delci PM₁₀ So sestavljeni iz različnih organskih in anorganskih snovi, pretežno pa iz žvepla, nitrata, amonijaka, črnega ogljika, mineralov in vode. Lahko so primarnega ali sekundarnega izvora (tvorijo se pri kemijski reakciji drugih škodljivih snovi v zraku, kot SO₂ ali NO₂). Glavni vir je izogrevanje pri transportu kurilnih in industrijskih. Naravni viri vključujejo prah, ki ga prenaša veter, morska sol, cvetni prah in talni delci.</p>	<p>PM₁₀ delci prizadenejo največ ljudi v primerjavi z drugimi onesnaževali. Zaradi njihove majhnosti lahko penetrirajo globoko v pljuča. Povečujejo umrljivost in obolevnost za boleznimi dihal in kardiovaskularnimi boleznimi.</p> <p>Črni ogljik, ki je najmanjši del prašnih delcev, vpliva na spremembo podnebja. Sekundarni PM vsebujejo sulfat, nitrat in amonij, tvorjen iz SO₂, NO_x in NH₃, ki so glavni nosilci zakisljevanja in evtrofikacije.</p>

2.3 ZAKONODAJA

Ocenjevanje kakovosti zraka je treba izvajati kljub dobremu nadzoru vnosa snovi v zrak pri viru. Če je bilo včasih ocenjevanje kakovosti zraka osredotočeno predvsem na področje ob velikih onesnaževalcih zraka, se danes pojavlja potreba po nadzoru tudi na drugih področjih. Obstaja namreč vrsta nenadziranih manjših izpustov snovi v zrak, kot so avtomobilski izpuhi, manjša kurišča, kurjenje na prostem ter tudi manjše industrijske naprave, ki so nadzirane zgolj občasno ali trajno in lahko v kombinaciji z neugodnimi meteorološkimi razmerami negativno vplivajo na kakovost zraka.

Monitoring kakovosti zunanjega zraka pomeni spremljanje in nadzorovanje stanja onesnaženosti zraka s sistematičnimi meritvami ali drugimi metodami in z njimi povezanimi postopki. Način spremljanja in nadzorovanja je predpisan v podzakonskih aktih – uredbah in pravilniku: **Uredbi o kakovosti zunanjega zraka** (Uradni list RS, št. 9/11, 8/15, 66/18 in 44/22 – ZVO-2) in **Pravilniku o ocenjevanju kakovosti zunanjega zraka** (Uradni list RS, št. 55/11, 6/15, 5/17 in 44/22 – ZVO-2). Ti predpisi so bili sprejeti na podlagi **Zakona o varstvu okolja** (Uradni list RS, št. 44/22 – ZVO-2 in 18/23 – ZDU-10), ki sta v skladu z **Direktivo 2008/50/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. maja 2008 o kakovosti zunanjega zraka in čistejšem zraku za Evropo**. V letu 2007 je bila sprejeta tudi **Uredba o emisiji snovi v zrak iz nepremičnih virov onesnaževanja** (Uradni list RS, št. 31/07, 70/08, 61/09, 50/13, 44/22 – ZVO-2 in 48/22), ki povzročiteljem obremenitve zunanjega zraka med drugim predpisuje zahteve v zvezi z ocenjevanjem kakovosti zraka na območju vrednotenja obremenitve zunanjega zraka.

V skladu z **Zakonom o varstvu okolja** in **Uredbo o kakovosti zunanjega zraka** so določeni naslednji normativi za vrednotenje kakovosti zraka spodnjih plasti atmosfere, ki so tudi v skladu s priporočili Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) – World Health Organization (WHO).

Predpisane mejne vrednosti za posamezne snovi v zraku so:

Tabela 2: Mejne vrednosti za delce PM₁₀.

Čas merjenja	Mejna vrednost (µg/m ³)	WHO (µg/m ³)
1 dan	50 (ne sme biti presežena več kot 35-krat v koledarskem letu)	50
Koledarsko leto	40*	20

* Datum do katerega je bilo potrebno doseči mejno vrednosti je 01.01.2005.

Tabela 3: Mejne vrednosti za benzen (C₆H₆).

Čas merjenja	Mejna vrednost (µg/m ³)	WHO (µg/m ³)
Koledarsko leto	5	karcinogen, zato ga WHO v ozračju odsvetuje

2.4 PODATKI O AVTOMATSKI MERILNI POSTAJI

Z avtomatsko merilno postajo, ki je v lasti občine Medvode, upravlja osebje Elektroinštituta Milan Vidmar (EIMV) Ljubljana, ki prav tako zagotavlja kakovost meritev, upravlja s končno obdelavo rezultatov in potrjuje njihovo veljavnost.

V mesecu januarju je bila izvedena prestavitev merilne postaje. Prestavitev je potekala med 15. in 19. 1. 2024

Koordinate merilne postaje (D96¹) – lokacija Zdravstveni dom:

Merilna postaja	Nadmorska višina (m)	x/n	y/e
AMP Medvode	346	454070.31	111897.57

Sliki 2 in 3 prikazujeta merilno mesto Medvode (makro lokacijo).

Slika 2: Lokacija AMP Medvode (Vir: Google Earth, 2022).

Koordinate merilne postaje (D96²) – lokacija Lekarna:

Merilna postaja	Nadmorska višina (m)	x/n	y/e
AMP Medvode	346	454493.00	111505,01

¹ D96 – Državni koordinatni sistem

² D96 – Državni koordinatni sistem

Slika 3: Lokacija AMP Medvode (Vir: Google Maps, 2024).

Pri **monitoringu kakovosti zunanjega zraka** je uporabljena merilna oprema, ki je skladna z referenčnimi merilnimi metodami. Meritve kakovosti zraka se opravlja po naslednji standardni preskusni metodi:

- SIST EN 16450:2017 - Zunanji zrak - Avtomatski merilni sistemi za merjenje koncentracije delcev (PM₁₀; PM_{2,5})
- SIST EN 14662-3:2016 – Kakovost zunanjega zraka – Standardna metoda za določanje koncentracije benzena – 3. del: Avtomatsko vzorčenje s prečrpavanjem in določanje s plinsko kromatografijo na kraju samem (in situ).

Nabor merjenih parametrov kakovosti zunanjega zraka v avtomatski merilni postaji:

Naziv postaje	Merjeni parametri kakovosti zraka					
	Benzen	Toluen	M&P-ksilen	Etilbenzen	O-ksilen	PM ₁₀
AMP Medvode	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Ustreznost meritev kakovosti zunanjega zraka se potrjuje s sprotnim nadzorom stanja merilne opreme in uporabnostjo merilnih rezultatov. Zagotavljanje kakovosti rezultatov je skladno s Prilogo 1 **Pravilnika o ocenjevanju kakovosti zunanjega zraka** (Uradni list RS, št. 55/11, 6/15, 5/17 in 44/22 – ZVO-2).

Lokalna meteorologija in reliefna razgibanost površja sta tesno povezani s koncentracijo emisij v zunanjem zraku, zato je za celovit vpogled na stanje kakovosti zunanjega zraka v okolju nujno spremljanje meteoroloških parametrov. Izvajajo se meritve smeri in hitrosti vetra, temperature zraka in relativne vlage.

Ustreznost meritev kakovosti zunanjega zraka se potrjuje s sprotnim nadzorom stanja merilne opreme in uporabnostjo merilnih rezultatov.

Nabor merjenih parametrov meteoroloških meritev v avtomatski merilni postaji:

Naziv postaje	Meteorološki parametri	
	Temperatura zraka	Smer in hitrost vetra
AMP Medvode	✓	✓

Meritve meteoroloških parametrov se izvajajo po naslednjih merilnih principih:

- merjenje smeri in hitrosti vetra je izvedeno z ultrazvočnim anemometrom. Merilnik meri vrednosti trodimenzionalnega vektorja hitrosti vetra. Vektor se določa na podlagi meritve časa preleta zvoka na treh ustrezno postavljenih poteh. Sistem na ta način združuje meritev hitrosti in smeri vetra brez mehansko vrtljivih senzorjev;
- merjenje temperature zraka je izvedeno z uporovnim termometrom.

3 REZULTATI MERITEV

V tem poglavju so najprej predstavljena vzdrževalna dela in testi, ki so bili narejeni v prejšnjem mesecu na merilnikih in merilni postaji. Za vzpostavitev merilnega sistema, ki je verodostojen, je spremljanje stanja in vzdrževanja merilnika nujno. S tem se namreč zadosti osnovnim kriterijem za zagotavljanje skladnosti meritev.

V nadaljevanju so za vsak merjeni parameter najprej predstavljeni podatki o izmerjenih vrednostih, nato je podana frekvenčna tabela razporeditve koncentracij, grafa urnih in dnevnih vrednosti ter pregled koncentracij skozi leto. Na koncu sta podani še roža vetrov (levo) in roža onesnaženja (desno).

3.1 VZDRŽEVALNA DELA IN POSEGI

Merilno mesto Medvode je opremljeno za trajen monitoring kakovosti zunanjega zraka. Merilno mesto je v lasti občine Medvode, z njim pa upravlja osebje Elektroinštituta Milan Vidmar. Merilno mesto ima ustrezno električno instalacijo, je klimatizirano in opremljeno s komunikacijsko opremo, ki omogoča stalno povezavo avtomatskih postaj z internim informacijskim sistemom. V njem je nameščena merilna oprema, ki se uporablja za nadzor kakovosti zraka v občini Medvode. Tehnični podatki merilnikov, ki so locirani na merilnem mestu so opisani v nadaljevanju.

Tabela 4: Merilniki na postaji v Medvodah.

Naziv	Proizvajalec	Model	Serijska številka	Merilno območje	Ločljivost	Merilni princip
Analizator BTX	Chromatotech	Analizator BTX Chromatotech	25180511	3.25 to 3,250 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ = 0 – 1,000 ppb 0.32 to 325 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ = 0 – 100 ppb 0.03 to 32.5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ = 0 – 10 ppb	< 0,3 % čez 48 h (retencijski čas) < 2 % čez 48 h na 1 ppb)	Plinska kromatografija
Merilnik prašnih delcev	Grimm	EDM 180	18A13049	Od 0.1 do 10,000 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	± 3 %	Spektrometrija
Merilnik smer in hitrost vetra, temperatura zraka	METEK	USA-1	-	Od 0 do 60 m/s Od -40 do + 70 °C	0.1 m/s / 2° ali 2 %	Ultrazvok, Uporovni senzor

Za pravilno delovanje merilnikov se morajo izvajati redni testni posegi in vzdrževalna dela. Vsi posegi, ki so bili narejeni v tem mesecu so prikazani v spodnji tabeli.

Datum	Naziv	Komentar
08.01.2024	Ostalo	Ogled nove lokacije merilne postaje Lekarna.
12.01.2024	Test skladnosti delovanja, ostalo	Na merilniku PM ₁₀ je bil izveden test skladnosti delovanja. Pojavile so se težave pri prikazovanju podatkov. Posledično je bil merilnik demontiran.
15.01.2024	Ostalo	Demontaža opreme in odklop elektrike na lokaciji iz Zdravstvenem domu.
16.01.2024	Ostalo	Prestavitev merilne postaje iz lokacije Zdravstveni doma na lokacijo Lekarna.
17.01.2024	Ostalo	Postavitev merilne postaje na temelje in montaža opreme na strehi merilne postaje.
18.01.2024	Ostalo	Priklop merilne postaje na električno napajanje in vzpostavitev meritev parametrov PAH.
26.01.2024	Ostalo	Vzpostavitev meritev PM ₁₀ .

3.2 MERITVE KAKOVOSTI ZRAKA

V nadaljevanju so predstavljene izmerjene koncentracije onesnažil PAH in PM₁₀ v januarju 2024 na merilnem mestu Medvode.

3.2.1 Policiklični aromatski ogljikovodiki - PAH

- **benzen (C₆H₆)**

Lokacija meritev: AMP Medvode

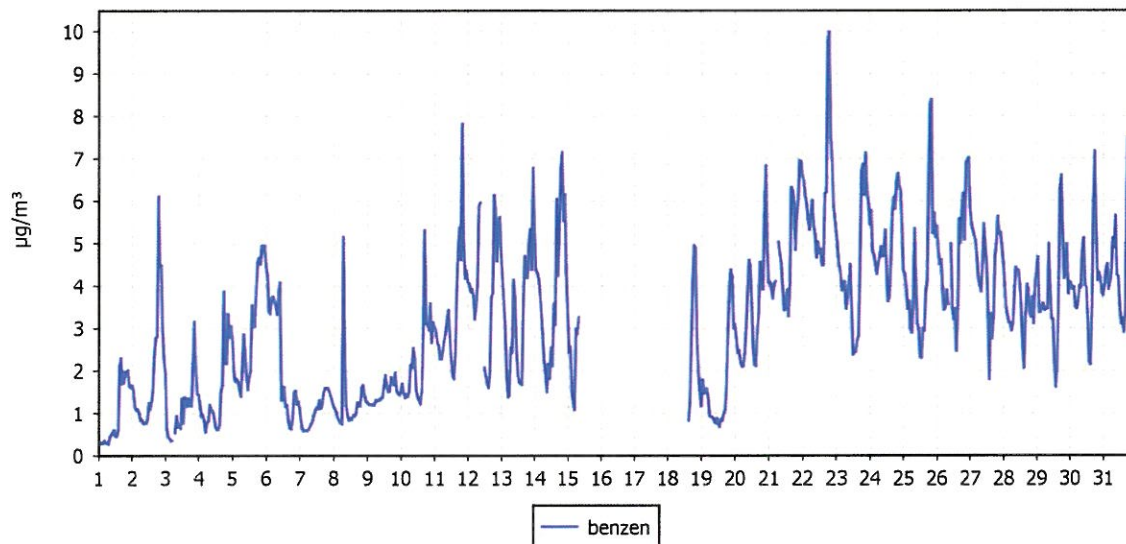
Obdobje meritev: 01.01.2024 do 01.02.2024

Razpoložljivih urnih podatkov:	661	89%
Maksimalna urna koncentracija:	9.98 µg/m ³	22.01.2024 20:00:00
Maksimalna dnevna koncentracija:	6.03 µg/m ³	22.01.2024
Minimalna dnevna koncentracija:	0.95 µg/m ³	01.01.2024
Srednja koncentracija v obdobju:	3.17 µg/m ³	
Percentilna vrednost		
- 98 p.v. - urnih koncentracij:	6.94 µg/m ³	
- 50 p.v. - dnevnih koncentracij:	3.41 µg/m ³	

URNE KONCENTRACIJE - benzen

AMP Medvode

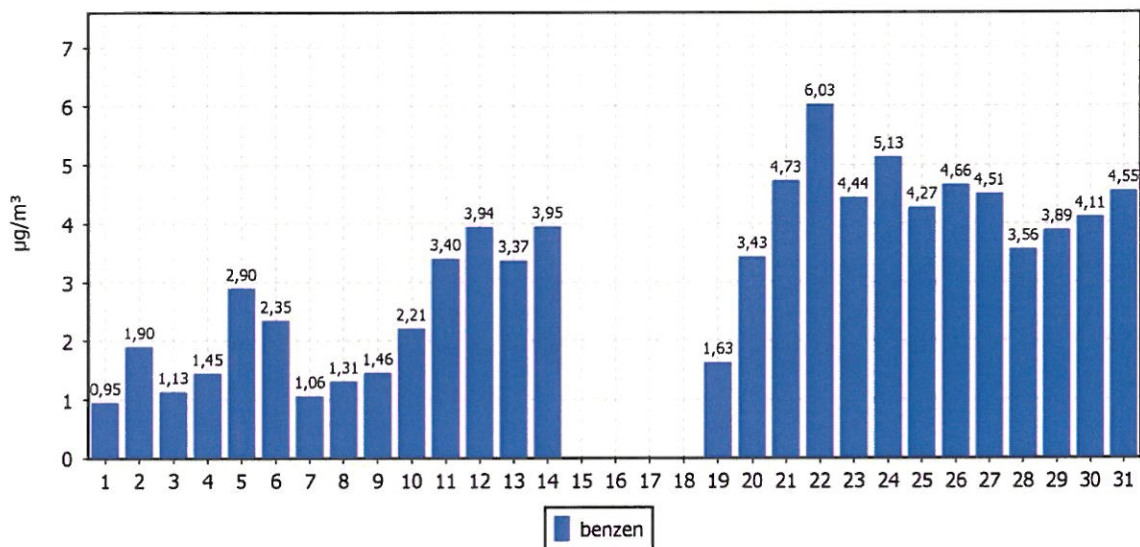
01.01.2024 do 01.02.2024

DNEVNE KONCENTRACIJE - benzen

AMP Medvode

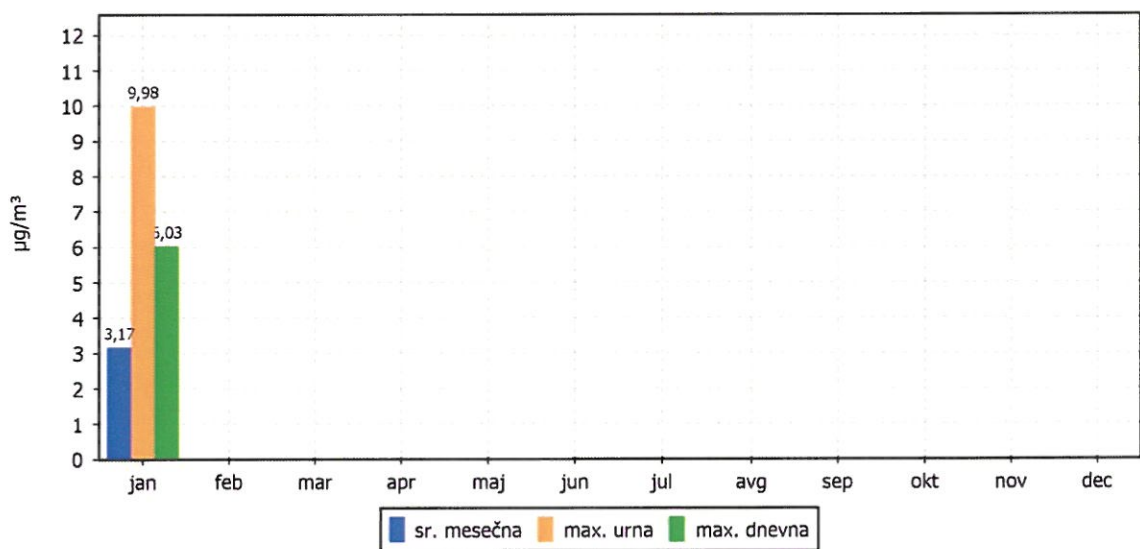
01.01.2024 do 01.02.2024

KONCENTRACIJE - benzen

AMP Medvode

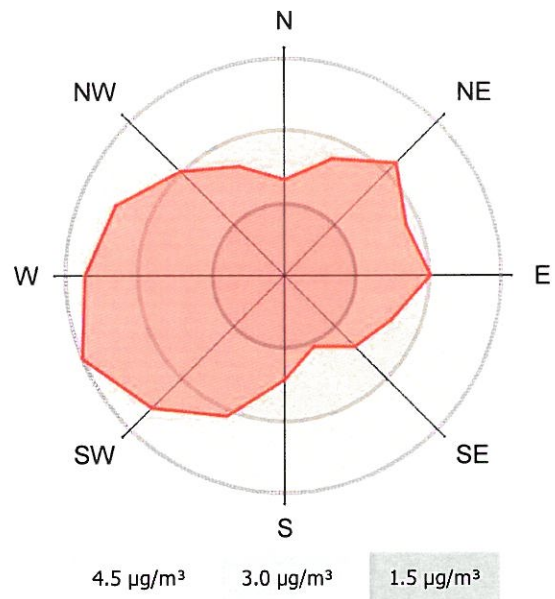
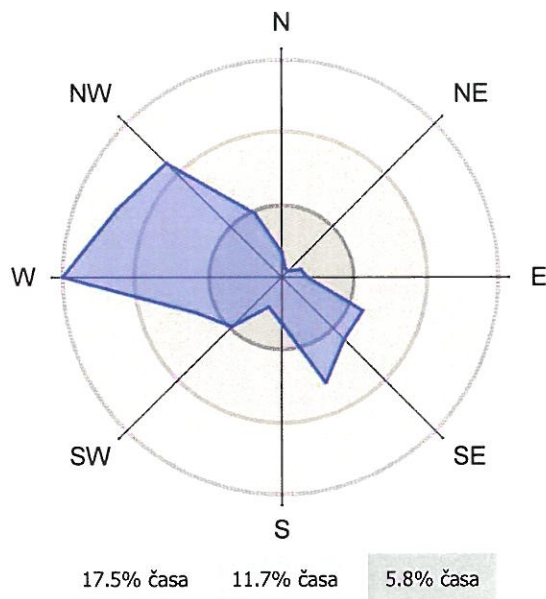
01.01.2024 do 01.01.2025

ROŽI VETROV IN ONESNAŽENJA

AMP Medvode

01.01.2024 do 01.02.2024

- **toluen (C₆H₅CH₃)**

Lokacija meritev: AMP Medvode

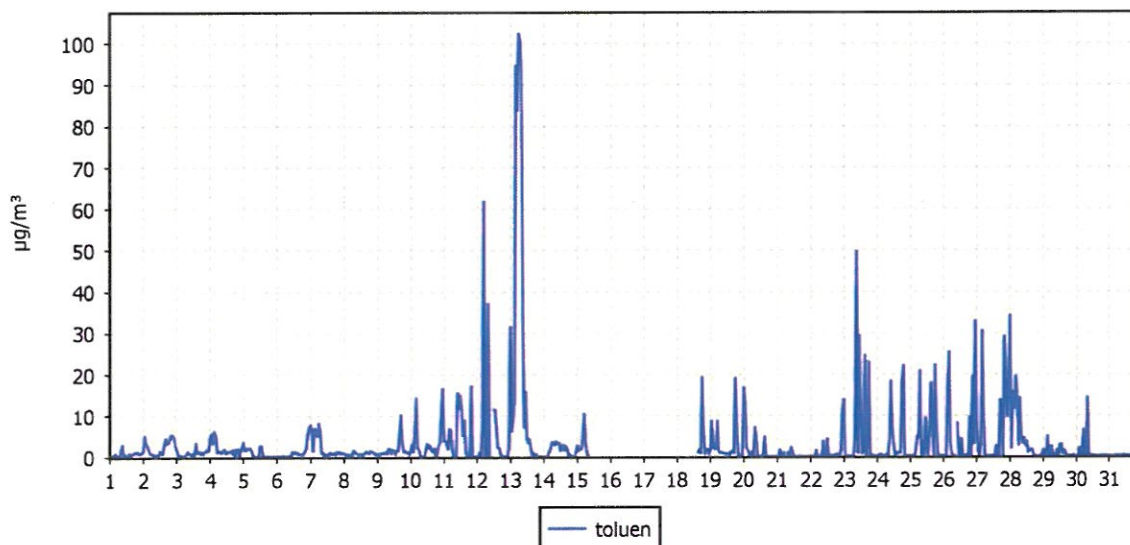
Obdobje meritev: 01.01.2024 do 01.02.2024

Razpoložljivih urnih podatkov:	661	89%
Maksimalna urna koncentracija:	102.34 µg/m ³	13.01.2024 07:00:00
Maksimalna dnevna koncentracija:	25.4 µg/m ³	13.01.2024
Minimalna dnevna koncentracija:	0.25 µg/m ³	31.01.2024
Srednja koncentracija v obdobju:	3.65 µg/m ³	
Percentilna vrednost		
- 98 p.v. - urnih koncentracij:	29.24 µg/m ³	
- 50 p.v. - dnevnih koncentracij:	2.26 µg/m ³	

URNE KONCENTRACIJE - toluen

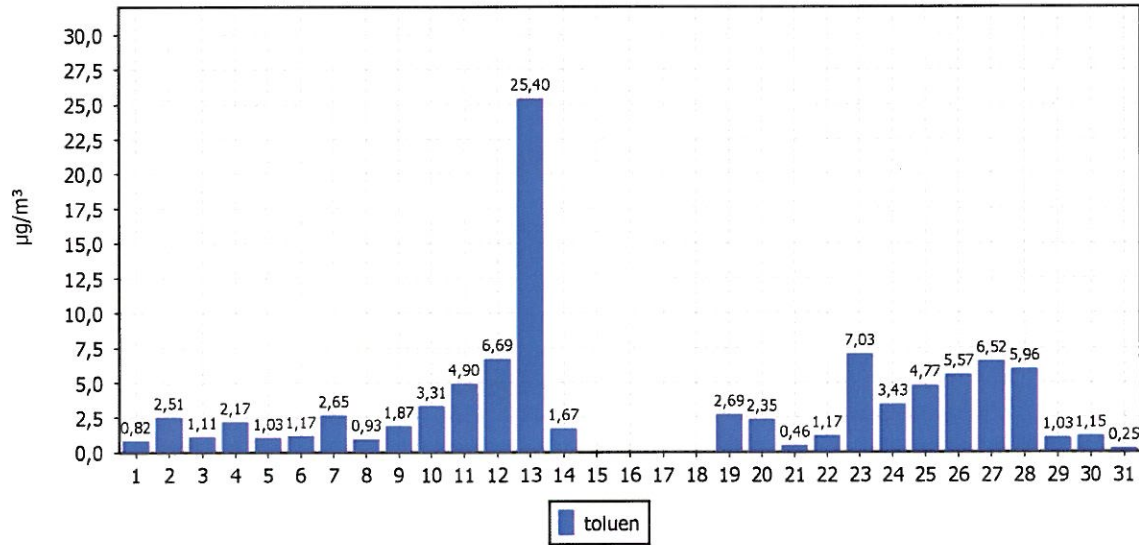
AMP Medvode

01.01.2024 do 01.02.2024

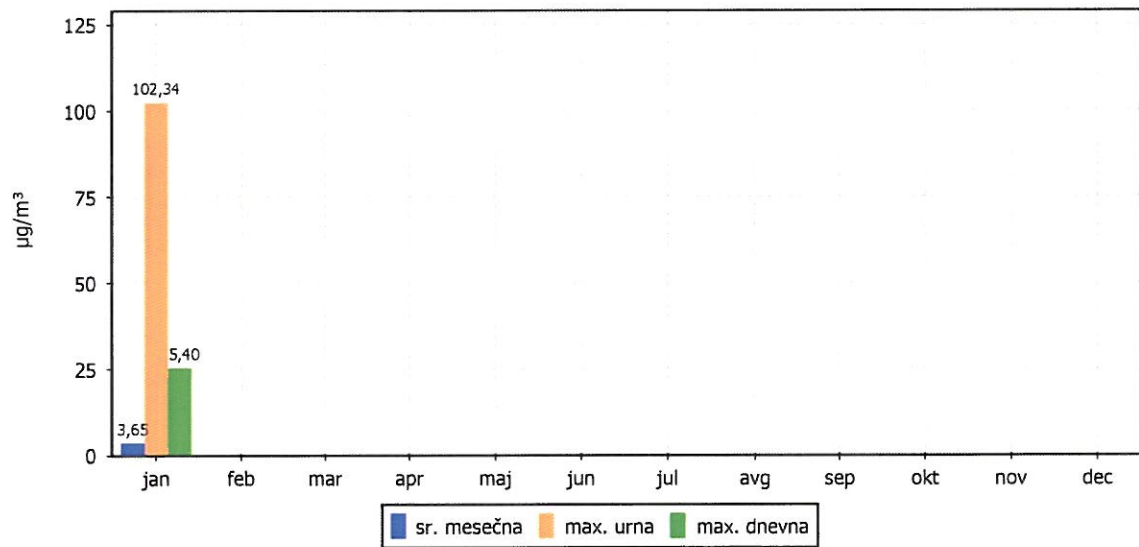
DNEVNE KONCENTRACIJE - toluen

AMP Medvode
01.01.2024 do 01.02.2024

KONCENTRACIJE - toluen

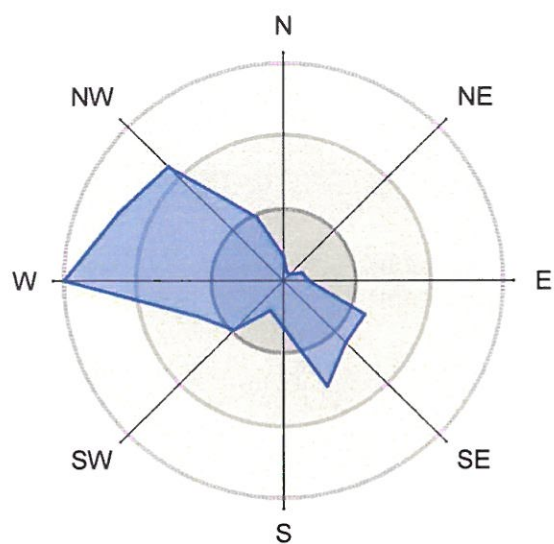
AMP Medvode
01.01.2024 do 01.01.2025

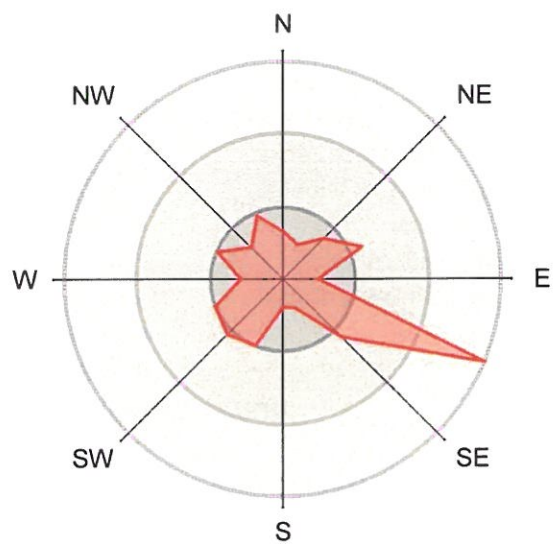
ROŽI VETROV IN ONESNAŽENJA

AMP Medvode

01.01.2024 do 01.02.2024

17.5% časa 11.7% časa 5.8% časa

11.7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ 7.8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ 3.9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

- **M&P-ksilen (C₈H₁₀)**

Lokacija meritev: AMP Medvode

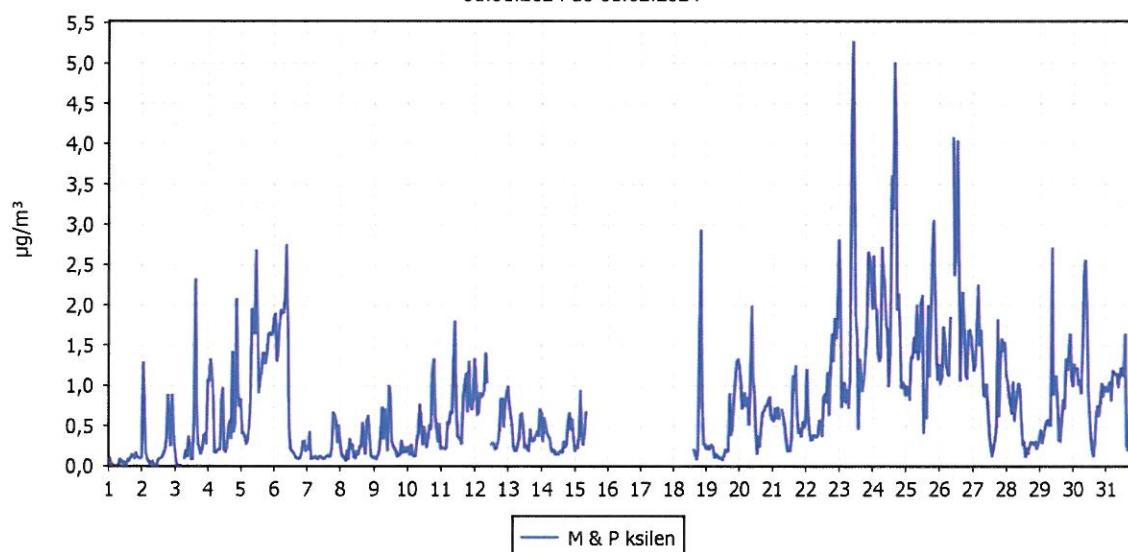
Obdobje meritev: 01.01.2024 do 01.02.2024

Razpoložljivih urnih podatkov:	661	89%
Maksimalna urna koncentracija:	5.26 µg/m ³	23.01.2024 11:00:00
Maksimalna dnevna koncentracija:	2.11 µg/m ³	24.01.2024
Minimalna dnevna koncentracija:	0.07 µg/m ³	01.01.2024
Srednja koncentracija v obdobju:	0.77 µg/m ³	
Percentilna vrednost		
- 98 p.v. - urnih koncentracij:	2.73 µg/m ³	
- 50 p.v. - dnevnih koncentracij:	0.67 µg/m ³	

URNE KONCENTRACIJE - M&P-ksilen

AMP Medvode

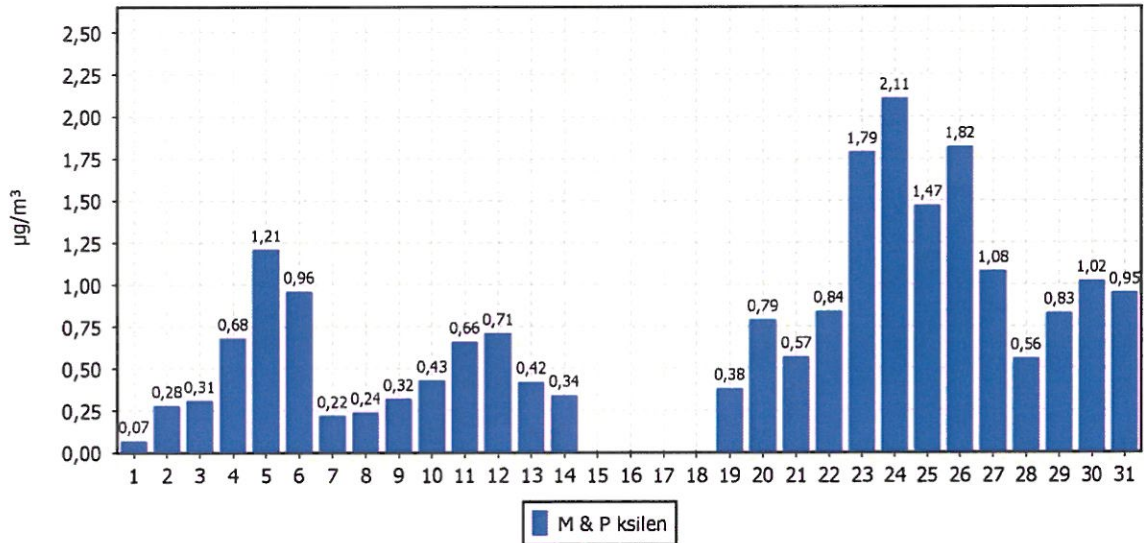
01.01.2024 do 01.02.2024

DNEVNE KONCENTRACIJE - M&P-ksilen

AMP Medvode

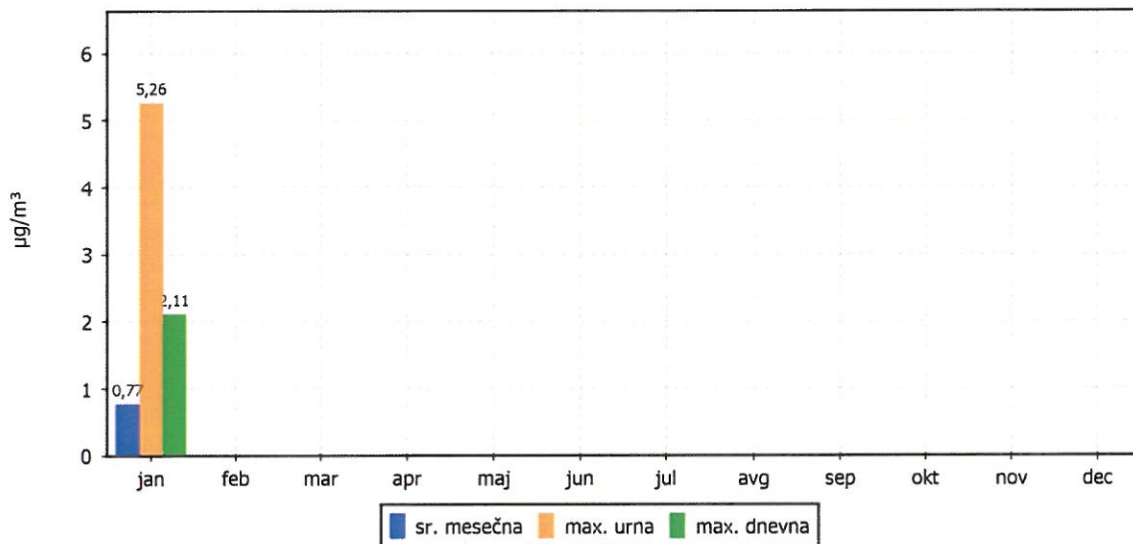
01.01.2024 do 01.02.2024

KONCENTRACIJE - M&P-ksilen

AMP Medvode

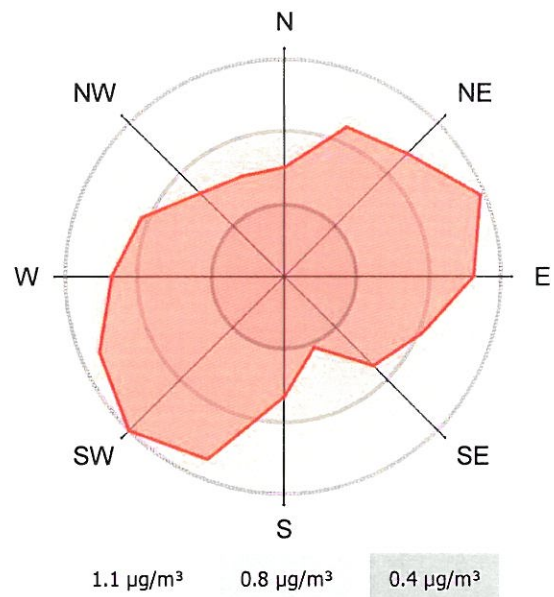
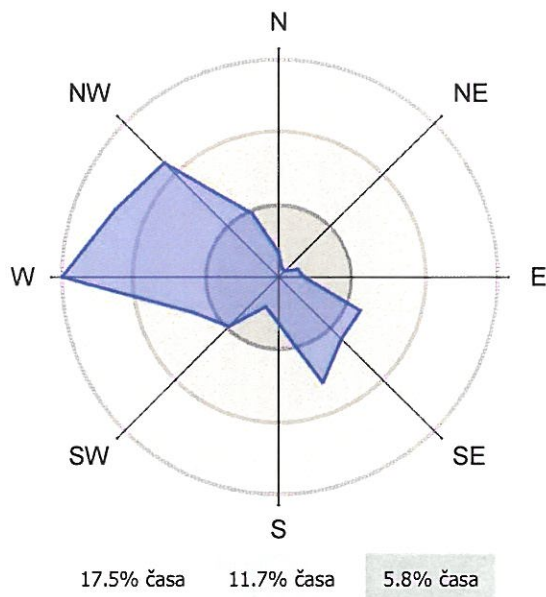
01.01.2024 do 01.01.2025

ROŽI VETROV IN ONESNAŽENJA

AMP Medvode

01.01.2024 do 01.02.2024

- **etilbenzen (C₆H₅CH₂CH₃)**

Lokacija meritev: AMP Medvode

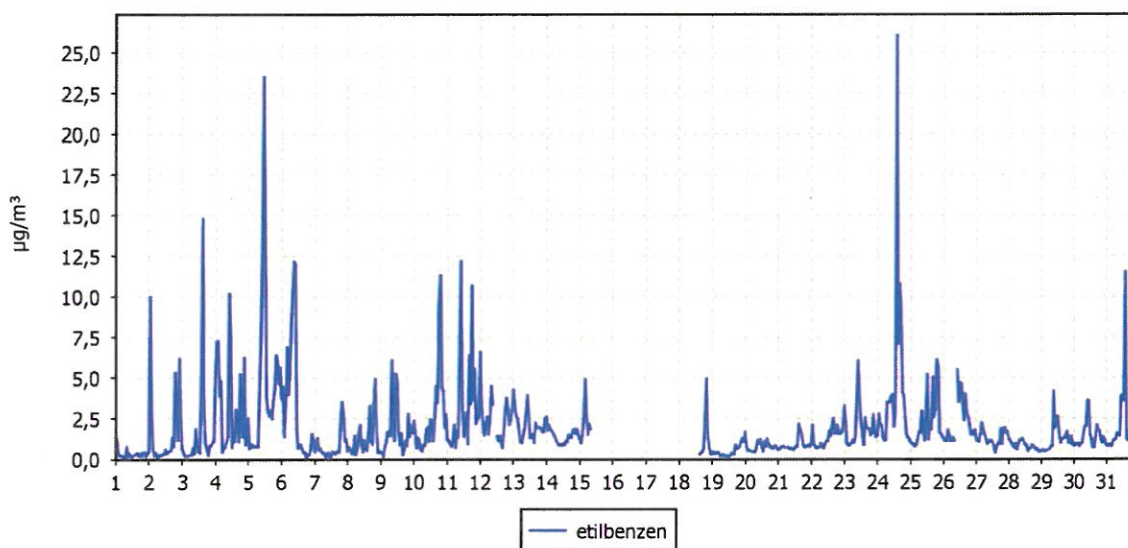
Obdobje meritev: 01.01.2024 do 01.02.2024

Razpoložljivih urnih podatkov:	661	89%
Maksimalna urna koncentracija:	26.04 µg/m ³	24.01.2024 15:00:00
Maksimalna dnevna koncentracija:	4.86 µg/m ³	05.01.2024
Minimalna dnevna koncentracija:	0.37 µg/m ³	01.01.2024
Srednja koncentracija v obdobju:	1.93 µg/m ³	
Percentilna vrednost		
- 98 p.v. - urnih koncentracij:	10.14 µg/m ³	
- 50 p.v. - dnevnih koncentracij:	1.58 µg/m ³	

URNE KONCENTRACIJE - etilbenzen

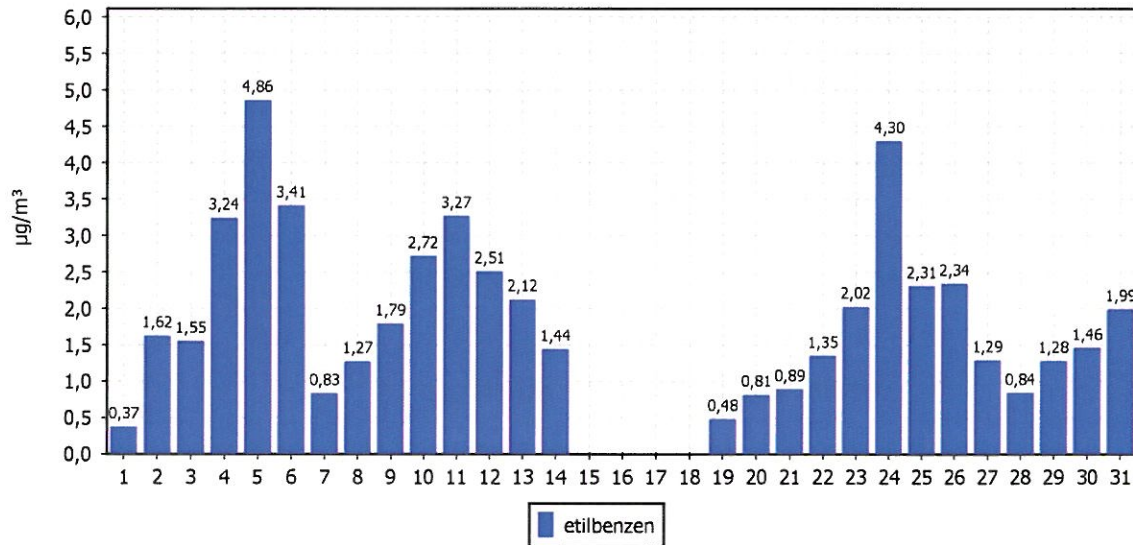
AMP Medvode

01.01.2024 do 01.02.2024

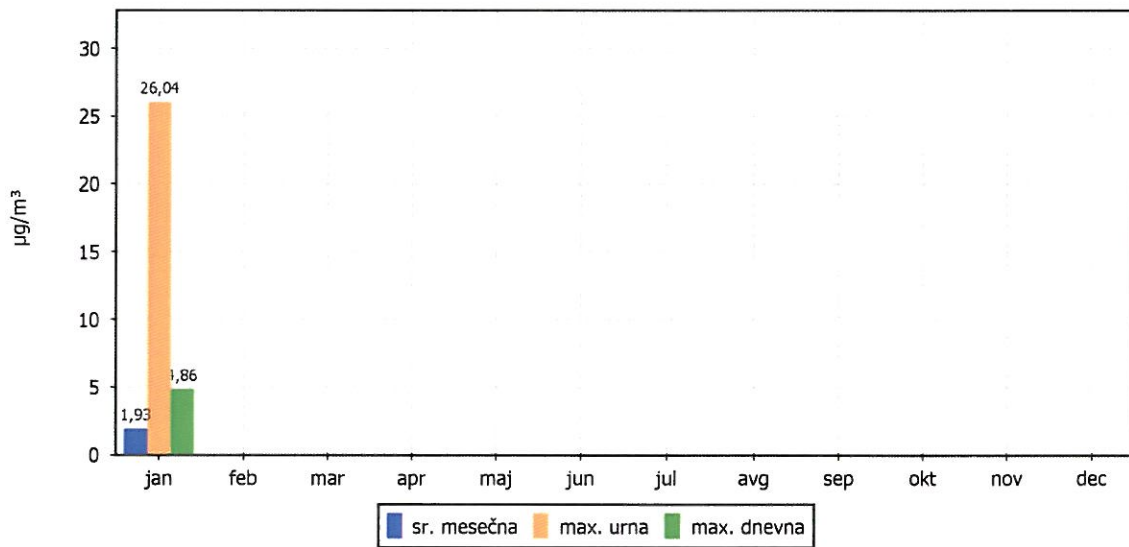
DNEVNE KONCENTRACIJE - etilbenzen

AMP Medvode
01.01.2024 do 01.02.2024

KONCENTRACIJE - etilbenzen

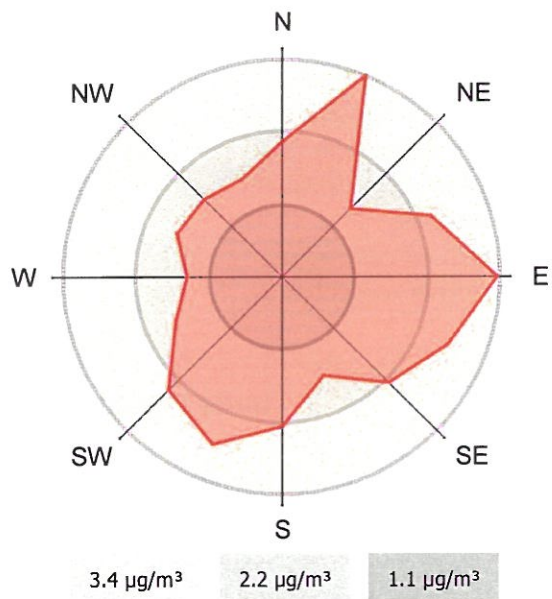
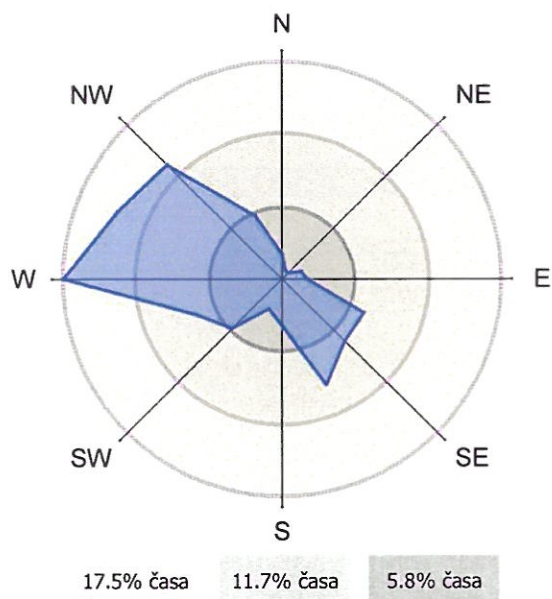
AMP Medvode
01.01.2024 do 01.01.2025

ROŽI VETROV IN ONESNAŽENJA

AMP Medvode

01.01.2024 do 01.02.2024

- **O-ksilen (C₈H₁₀)**

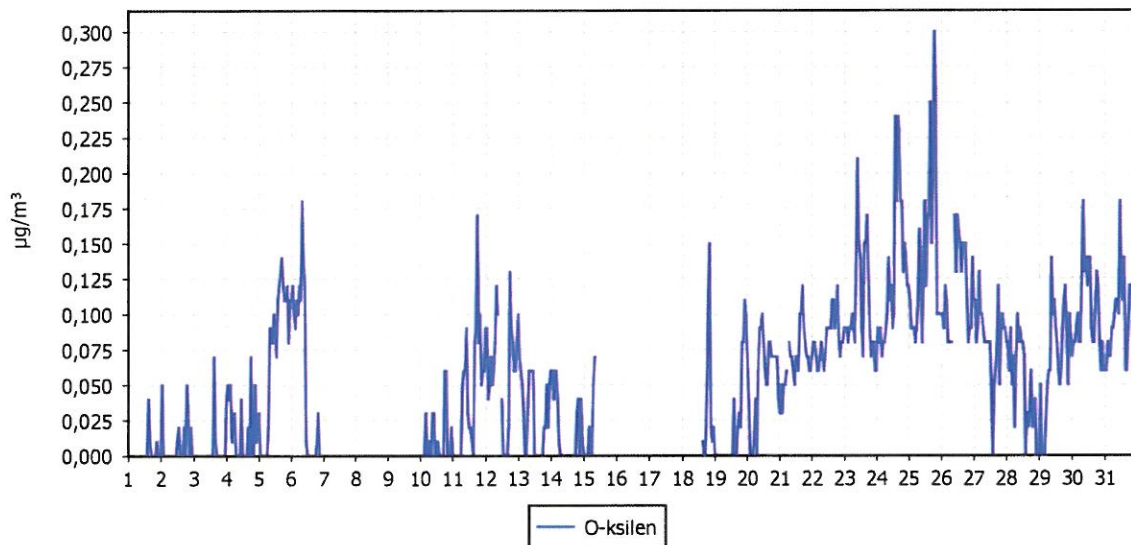
Lokacija meritev: AMP Medvode
 Obdobje meritev: 01.01.2024 do 01.02.2024

Razpoložljivih urnih podatkov:	661	89%
Maksimalna urna koncentracija:	0.3 µg/m ³	25.01.2024 20:00:00
Maksimalna dnevna koncentracija:	0.14 µg/m ³	25.01.2024
Minimalna dnevna koncentracija:	0.0 µg/m ³	07.01.2024
Srednja koncentracija v obdobju:	0.05 µg/m ³	
Percentilna vrednost		
- 98 p.v. - urnih koncentracij:	0.18 µg/m ³	
- 50 p.v. - dnevnih koncentracij:	0.05 µg/m ³	

URNE KONCENTRACIJE - O-ksilen

AMP Medvode

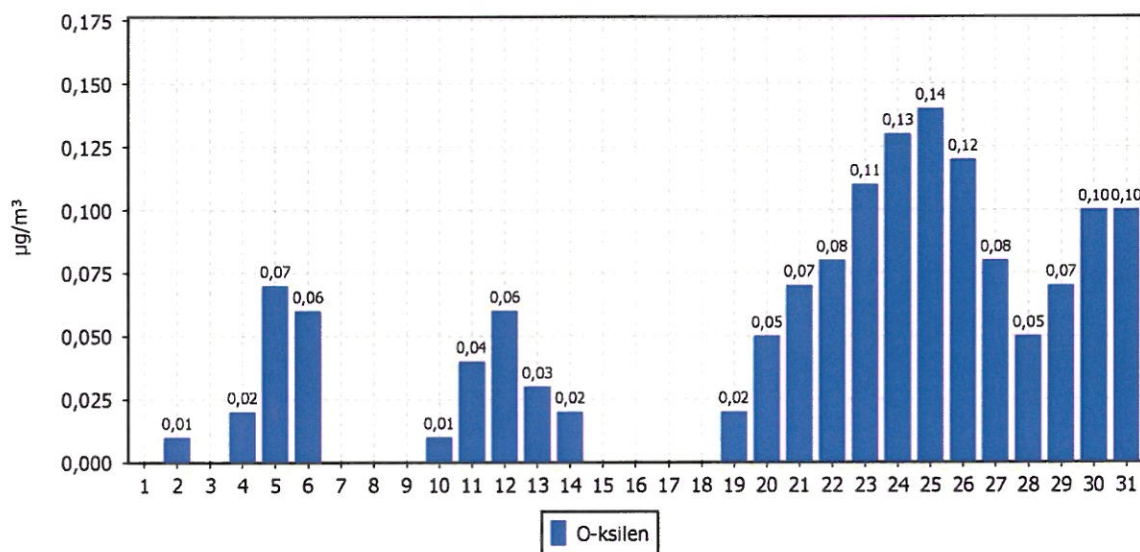
01.01.2024 do 01.02.2024

DNEVNE KONCENTRACIJE - O-ksilen

AMP Medvode

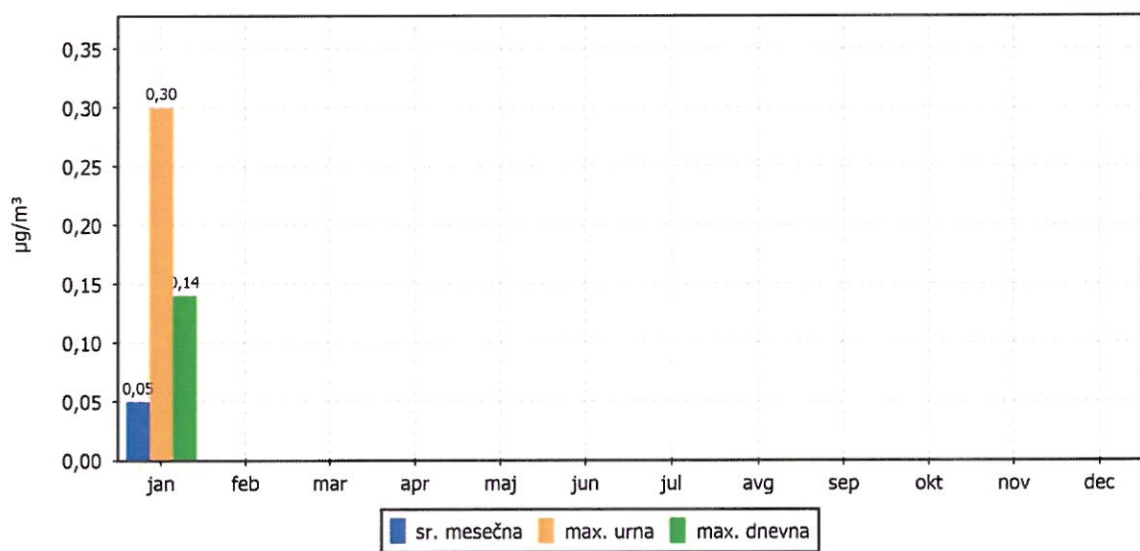
01.01.2024 do 01.02.2024

KONCENTRACIJE - O-ksilen

AMP Medvode

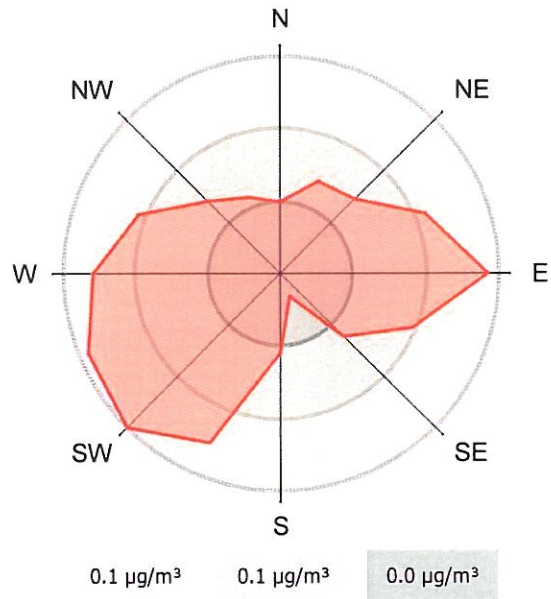
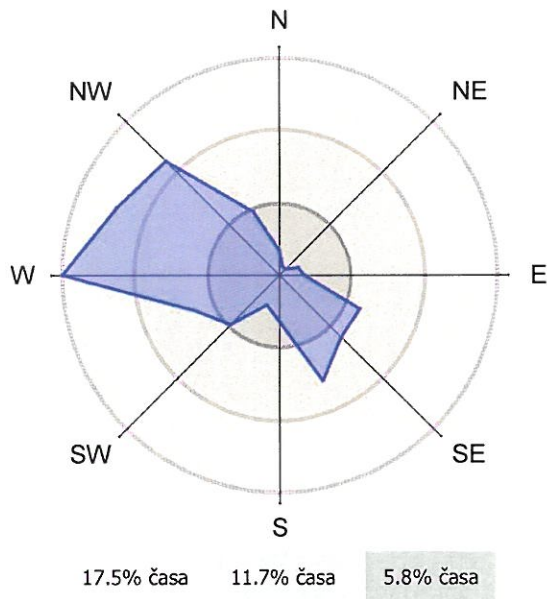
01.01.2024 do 01.01.2025

ROŽI VETROV IN ONESNAŽENJA

AMP Medvode

01.01.2024 do 01.02.2024

3.2.2 Prašni delci: PM₁₀

Lokacija meritev: AMP Medvode

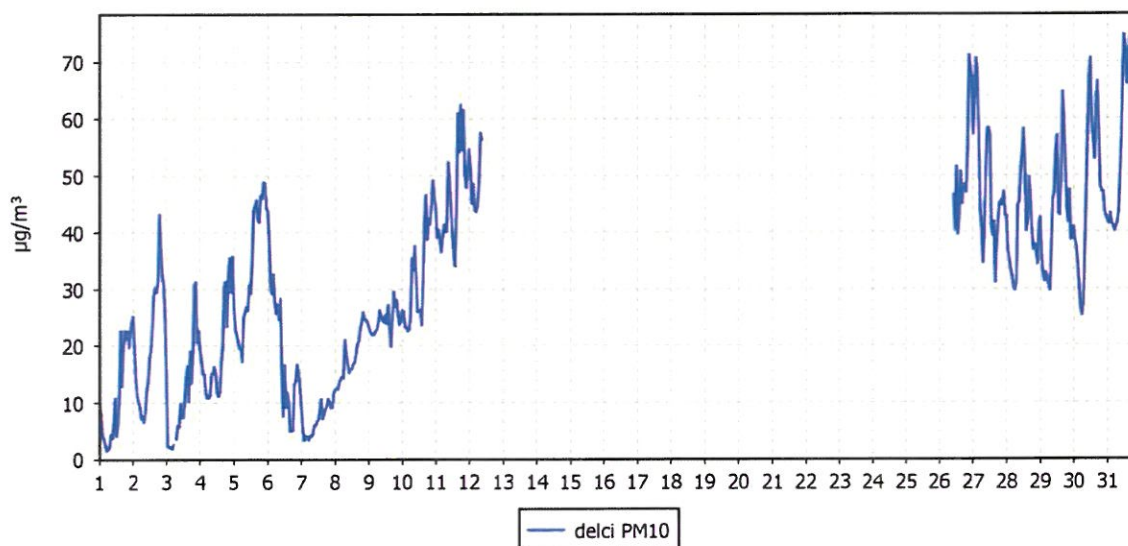
Obdobje meritev: 01.01.2024 do 01.02.2024

Razpoložljivih urnih podatkov:	407	55%
Maksimalna urna koncentracija:	75 µg/m ³	31.01.2024 13:00:00
Maksimalna dnevna koncentracija:	54 µg/m ³	31.01.2024
Minimalna dnevna koncentracija:	7 µg/m ³	07.01.2024
Srednja koncentracija v obdobju:	31* µg/m ³	
Število primerov dnevne koncentracije		
- nad MVD 50 µg/m ³ :	1	
Percentilna vrednost		
- 98 p.v. - urnih koncentracij:	68 µg/m ³	
- 50 p.v. - dnevni koncentracij:	24 µg/m ³	
* Informativna vrednost, pod 75% podatkov.		

URNE KONCENTRACIJE - delci PM₁₀

AMP Medvode

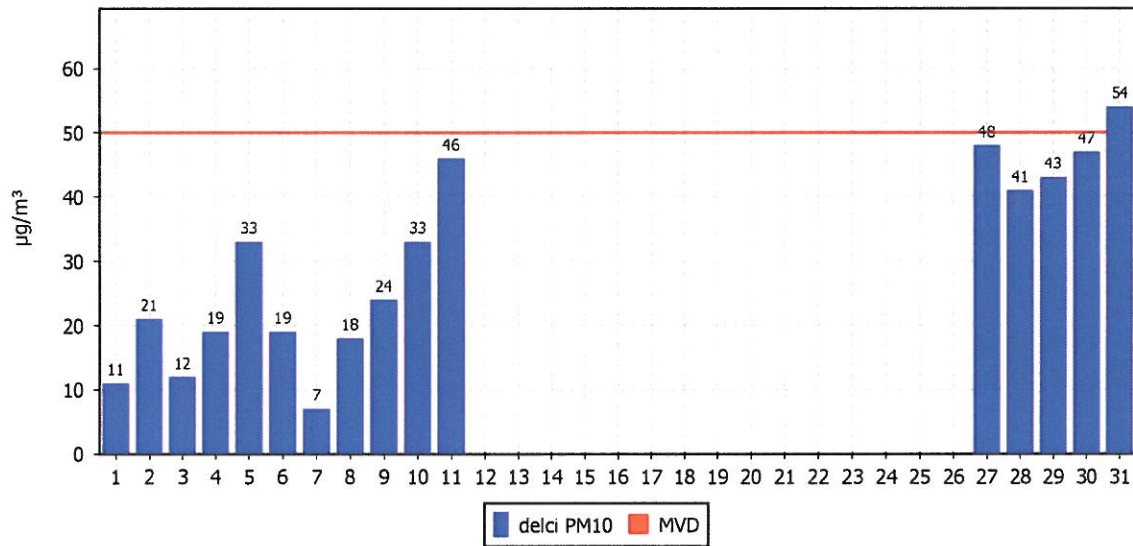
01.01.2024 do 01.02.2024

DNEVNE KONCENTRACIJE - delci PM₁₀

AMP Medvode

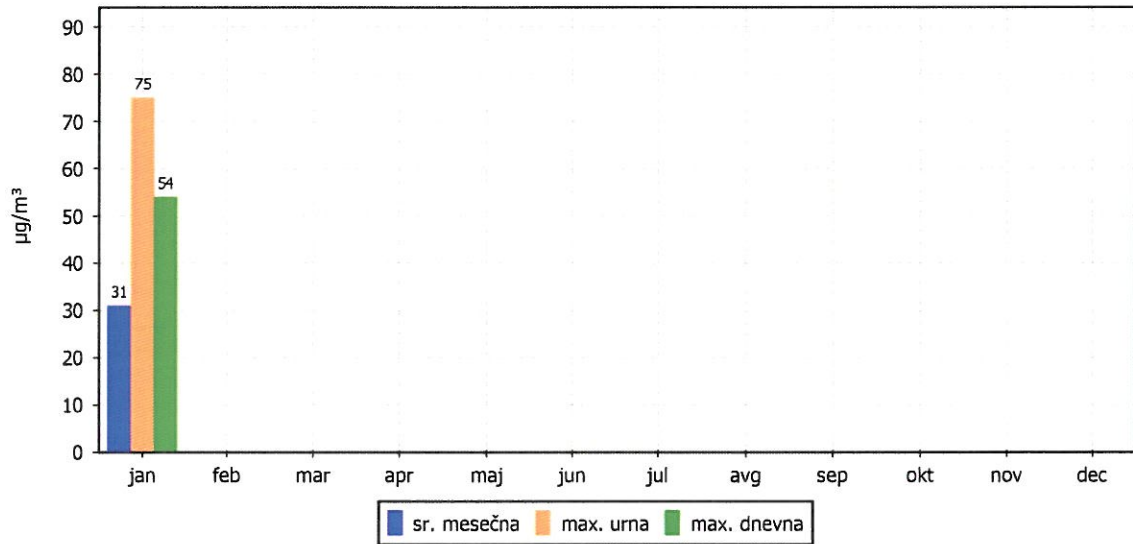
01.01.2024 do 01.02.2024

KONCENTRACIJE - delci PM₁₀

AMP Medvode

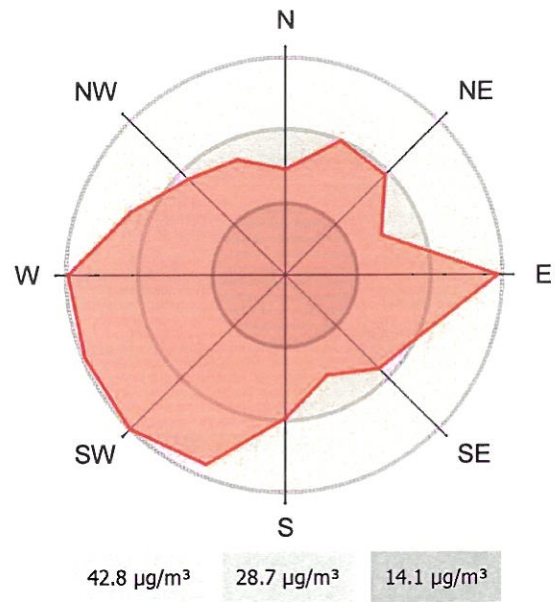
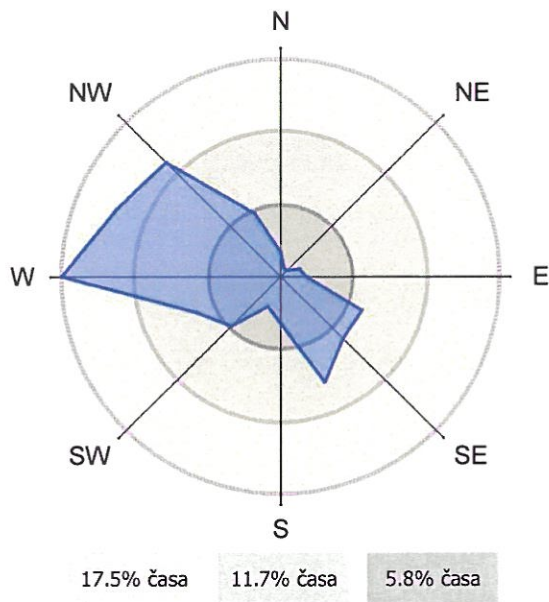
01.01.2024 do 01.01.2025

ROŽI VETROV IN ONESNAŽENJA

AMP Medvode

01.01.2024 do 01.02.2024

3.3 METEOROLOŠKE MERITVE

3.3.1 Pregled temperature

Lokacija meritev: AMP Medvode

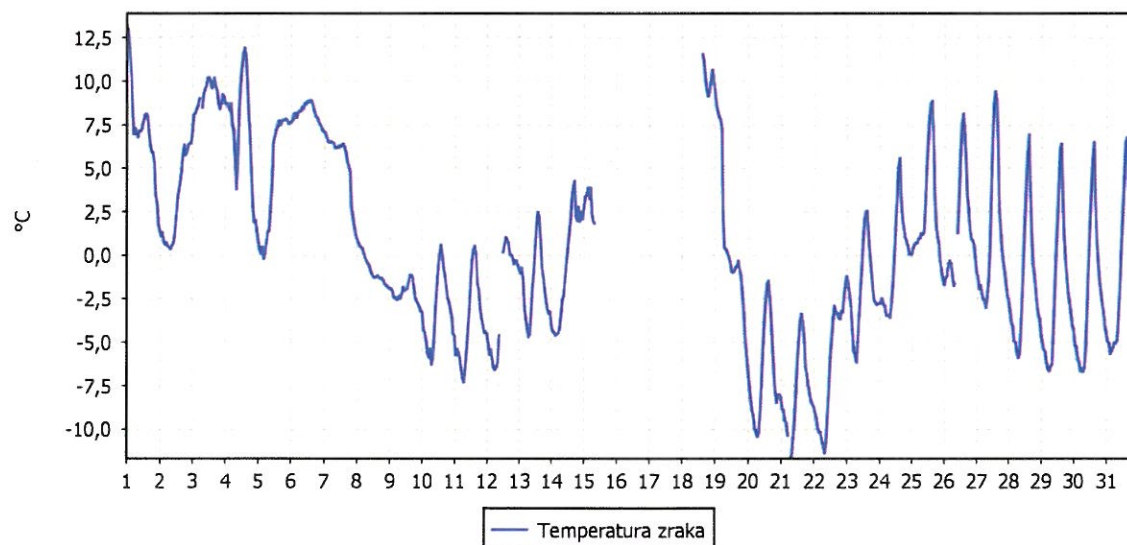
Obdobje meritev: 01.01.2024 do 01.02.2024

TEMPERATURA		
Razpoložljivih polurnih podatkov	1333	90%
Maksimalna urna vrednost	13 °C	01.01.2024 00:00:00
Maksimalna dnevna vrednost	9 °C	03.01.2024
Minimalna urna vrednost	-12 °C	21.01.2024 07:00:00
Minimalna dnevna vrednost	-8 °C	21.01.2024
Srednja vrednost v obdobju	0 °C	

URNE VREDNOSTI - Temperatura zraka

AMP Medvode

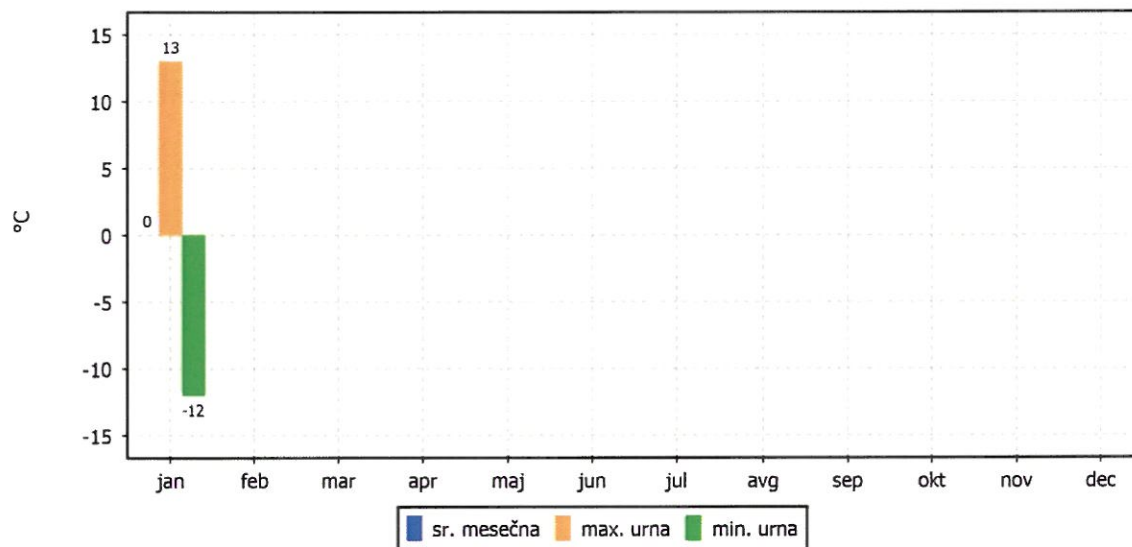
01.01.2024 do 01.02.2024

TEMPERATURA ZRAKA

AMP Medvode

01.01.2024 do 01.01.2025

3.3.2 Pregled hitrosti in smeri vetra

Lokacija meritev: AMP Medvode

Obdobje meritev: 01.01.2024 do 01.02.2024

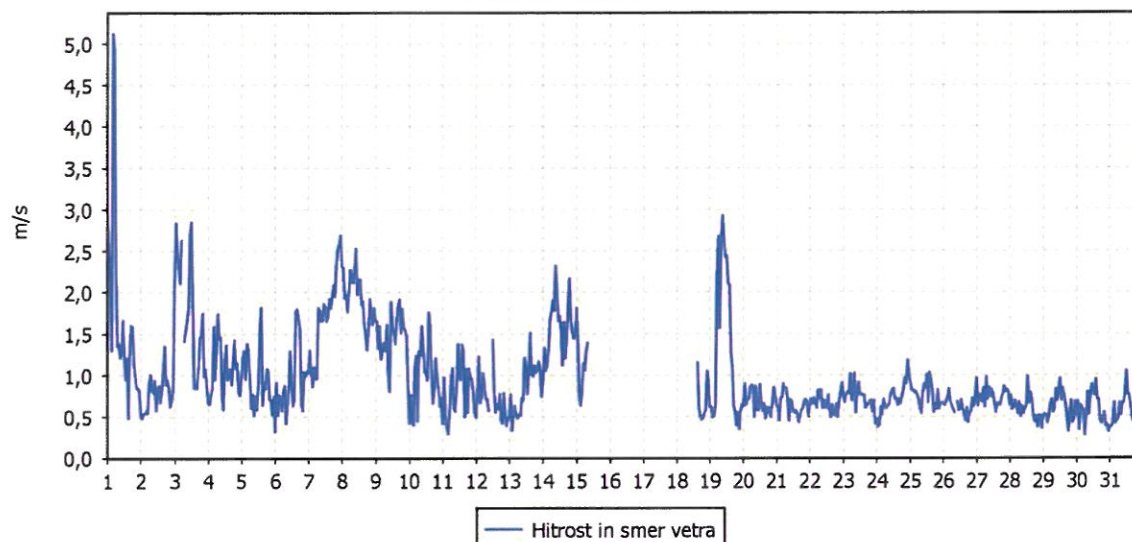
Razpoložljivih polurnih podatkov:	1333	90%
Maksimalna urna hitrost:	5 m/s	01.01.2024 04:00:00
Minimalna urna hitrost:	0 m/s	30.01.2024 06:00:00
Srednja hitrost v obdobju:	1 m/s	
Brezvetrje (0,0-0,1 m/s):	0	

Od (m/s)	0.1	0.2	0.5	0.7	1.0	1.5	2.0	3.0	5.0	7.0	10.0	vsota	delež
Do vklj. (m/s)	0.2	0.5	0.7	1.0	1.5	2.0	3.0	5.0	7.0	10.0	∞		
	frek.	frek.	frek.	frek.	frek.	frek.	frek.	frek.	frek.	frek.	frek.	frek.	‰
N	0	0	5	15	5	1	1	0	0	0	0	27	20
NNE	0	2	2	4	2	0	0	0	0	0	0	10	8
NE	1	1	3	3	1	0	0	0	0	0	0	9	7
ENE	0	3	9	10	0	0	0	0	0	0	0	22	17
E	0	5	10	9	2	1	0	0	0	0	0	27	20
ESE	0	4	22	31	28	5	4	0	0	0	0	94	71
SE	0	5	13	27	18	25	6	0	0	0	0	94	71
SSE	0	4	10	8	21	40	37	3	0	0	0	123	92
S	0	9	8	4	13	13	2	1	0	0	0	50	38
SSW	0	9	16	6	4	0	0	0	0	0	0	35	26
SW	0	12	31	28	2	1	1	0	0	0	0	75	56
WSW	0	25	44	28	1	0	1	0	0	0	0	99	74
W	0	52	92	80	7	2	0	0	0	0	0	233	175
WNW	0	18	53	60	27	14	13	2	2	0	0	189	142
NW	0	9	28	43	59	25	8	1	0	0	0	173	130
NNW	0	8	15	18	12	16	4	0	0	0	0	73	55
SKUPAJ	1	166	361	374	202	143	77	7	2	0	0	1333	1000

URNE VREDNOSTI - Hitrost vetra

AMP Medvode

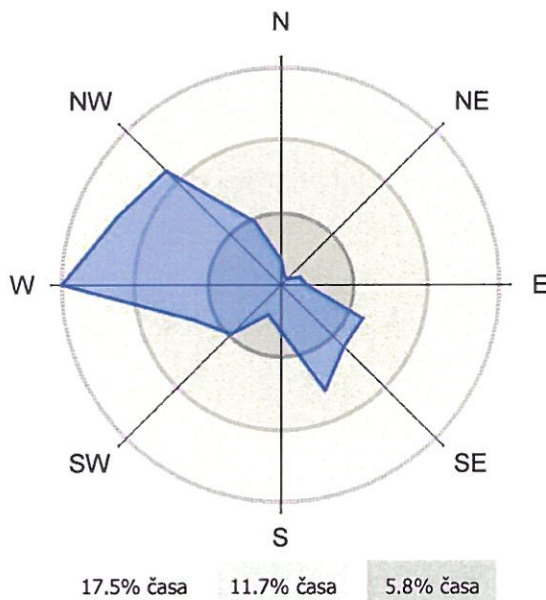
01.01.2024 do 01.02.2024

ROŽA VETROV

AMP Medvode

01.01.2024 do 01.02.2024

4 ZAKLJUČEK

Meritve onesnaženosti zraka in meteoroloških parametrov so bile opravljene z merilnim sistemom monitoringa kakovosti zunanjega zraka občine Medvode na lokaciji avtomatske merilne postaje Medvode. Merilna postaja je v upravljanju EIMV. Zagotavljanje skladnosti meritev se potrjuje s sprotnim nadzorom stanja merilne opreme in uporabnostjo merilnih rezultatov.

V poročilu so za **mesec januar 2024** podani rezultati urnih in dnevni vrednosti za parametre PAH in PM₁₀ ter njihova statistična analiza v skladu s predpisano zakonodajo. V mesecu januarju 2024 je prišlo do prestavitve merilne postaje na drugo lokacijo v občini Medvode, kar je vplivalo na razpoložljivost podatkov. Ta je za PAH v tem mesecu znašala 89 %, razpoložljivost meritev PM₁₀ pa 55 %. Merilnik PM₁₀ je bil zaradi težav pri delovanju demontiran. Na merilniku je potekala diagnostika težave. Meritve so bile ponovno vzpostavljene 26.01.2024. V nadaljevanju so podani tudi rezultati meritev meteoroloških parametrov na tej lokaciji.

- **Benzen**

Maksimalna urna koncentracija benzena je znašala 9,9 µg/m³ (dne 22.01.2024 ob 20:00), maksimalna dnevna koncentracija je znašala 6,0 µg/m³. Srednja koncentracija v obdobju je znašala 3,2 µg/m³. Onesnaženje je prišlo iz vseh smeri, največji deleži so bili iz smeri WSW.

- **Toluen**

Maksimalna urna koncentracija toluena je znašala 102,3 µg/m³ (dne 13.01.2024 ob 07:00), maksimalna dnevna koncentracija je znašala 25,4 µg/m³. Srednja koncentracija v obdobju je znašala 3,7 µg/m³. Največji deleži onesnaženja so bili iz smeri ESE.

- **M&P-ksilena**

Maksimalna urna koncentracija M&P-ksilena je znašala 5,3 µg/m³ (dne 23.01.2024 ob 11:00), maksimalna dnevna koncentracija je znašala 2,1 µg/m³. Srednja koncentracija v obdobju je znašala 0,8 µg/m³. Največji deleži onesnaženja so bili iz smeri ENE, SW in WSW.

- **Etilbenzen**

Maksimalna urna koncentracija etilbenzena znašala 26,04 µg/m³ (dne 24.01.2024 ob 15:00), maksimalna dnevna koncentracija je znašala 4,9 µg/m³. Srednja koncentracija v obdobju je znašala 1,9 µg/m³. Največji deleži onesnaženja so bili iz smeri NNE, E in SWS.

- **O-ksilen**

Maksimalna urna koncentracija O-ksilena je znašala 0,3 µg/m³ (dne 25.01.2024 ob 20:00), maksimalna dnevna koncentracija je znašala 0,1 µg/m³. Srednja koncentracija v obdobju je znašala 0,05 µg/m³. Največji deleži onesnaženja so bili iz smeri E, SW in WSW.

- **PM₁₀**

Maksimalna urna koncentracija delcev PM₁₀ je znašala 75 µg/m³ (dne 31.01.2024 ob 13:00), maksimalna dnevna koncentracija je znašala 54 µg/m³. Dnevna mejna vrednost (50 µg/m³) PM₁₀ delcev je bila presežena 1-krat.

Onesnaženje z delci PM₁₀ je prišlo iz vseh smeri, največji deleži so bili iz smeri E, SSW, SW, WSW in W.

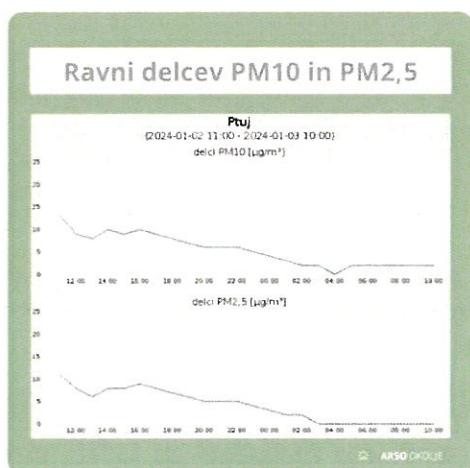
- **Meteorologija**

Dnevne temperature zunanjega zraka so se gibale med -8 °C (21.01.2024) in 9 °C (03.01.2024). Srednja vrednost temperature je tako znašala 0 °C. Veter je pihal s srednjo hitrostjo 1 m/s, smer NW/W-SSE.

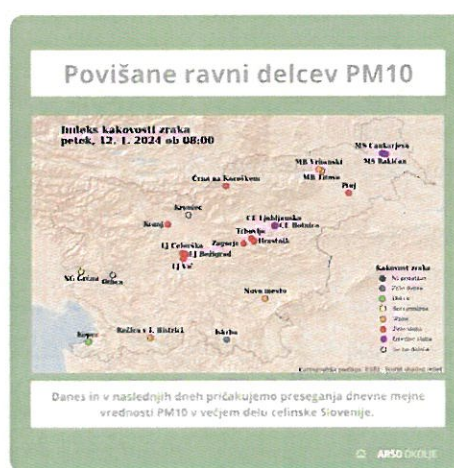
• **Meteorologija v Sloveniji**

Začetek meseca januarja je bil oblačen in deževen, vendar topel. Jutra so bila meglena. Zaradi dobre prevetrenosti je bil zrak čist, urne koncentracije delcev PM₁₀ in drobnih delcev PM_{2,5} so ponekod padle celo pod mejo detekcije. Sledilo je obdobje dežja (5.1. – 8.1.2024); največ ga je zapadlo na Sviščakih (142 mm), Voglu (110 mm) in Bovcu (102 mm), manj pa ob morju, med 15 in 25 mm. Na višjih legah je padlo od 10 do 30 cm novega snega, krajevno tudi do 50 cm (Kredarica, 277 cm, Kanin, 161 cm). Začetek druge polovice januarja je bil prav tako topel, nato pa je prišlo do izrazitega vremenskega preobrata. Sprva je deževalo, nato pa so padavine postopoma prehajale v sneg. V nižinah je zapadlo do 30 cm snega, največ na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana, kar 38 cm (20.1.2024: Ljubljana 28 cm, Vrhnika 26 cm, Slovenske Konjice 23 cm, Rogaška Slatina 20 cm, Kočevje 16 cm, Postojna 11 cm in Maribor 10 cm). Temperature so se spustile pod ničlo (20.1.2024: Kredarica -19,3 °C, Celje -16,6 °C, Letališče Jožeta Pučnika -15,7 °C, Logatec -15,5 °C, Ptuj -14,3 °C, Maribor -13,6 °C in Gornji Grad -12,6 °C). Najnižja temperatura je bila izmerjena v Novi vasi na Blokah (-23,3 °C), Zadlogu (-21,5 °C) in Babnem polju (-20,4 °C), 21.1.2024. Konec meseca so se temperature postopoma začele dvigovati, sneg je skopnel.

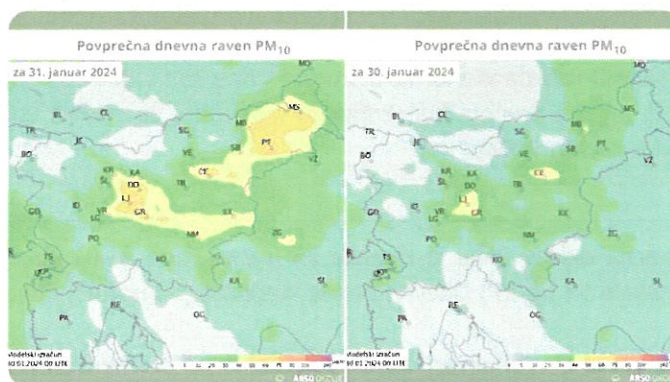
Višje ravni delcev PM₁₀ so se je v mesecu januarju pojavile 11.1., 12.1., 22.1., 30.1. Dnevna mejna vrednost za delce PM₁₀ (50 µg/m³) je bila presežena na skoraj vseh merilnih mestih po Sloveniji. Visoke ravni delcev so povečini posledica temperaturnega obrata, ki zadržuje onesnažen zrak.

Slika 1: Ravni delcev PM₁₀ in drobnih delcev PM_{2,5}.

Slika 2: Povišane ravni delcev PM₁₀ dne 12.1.2024.

Slika 3: Povišane ravni delcev PM₁₀ in drobnih delcev PM_{2,5} dne 30.1.2024.

VIR: ARSO